

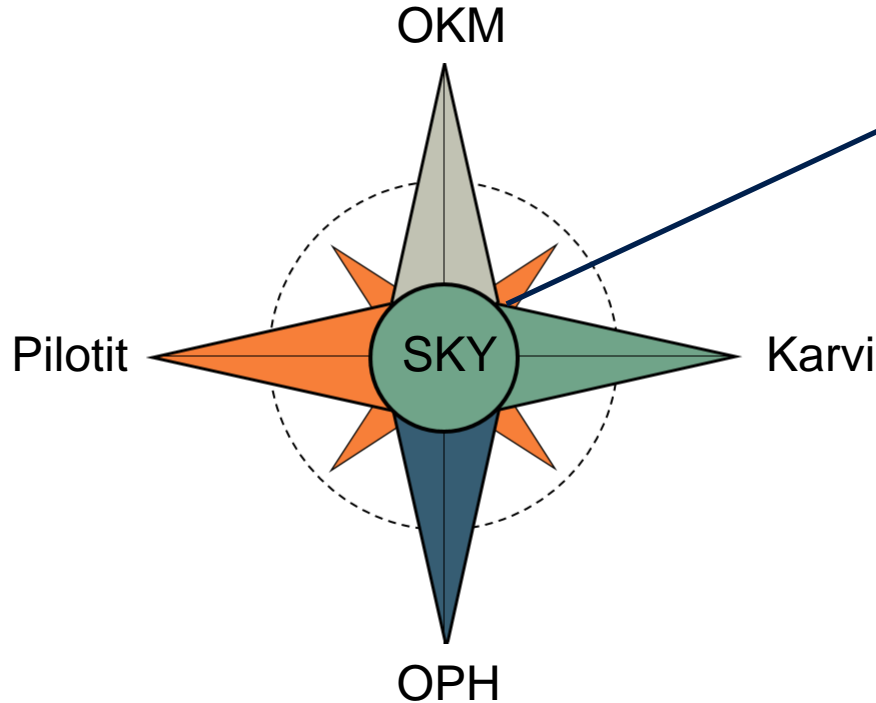
SKY

Läsnäolon tukea ja poissaoloihin puuttumista

VIPU-tapaaminen 26.9.2023
Johanna Sergejeff

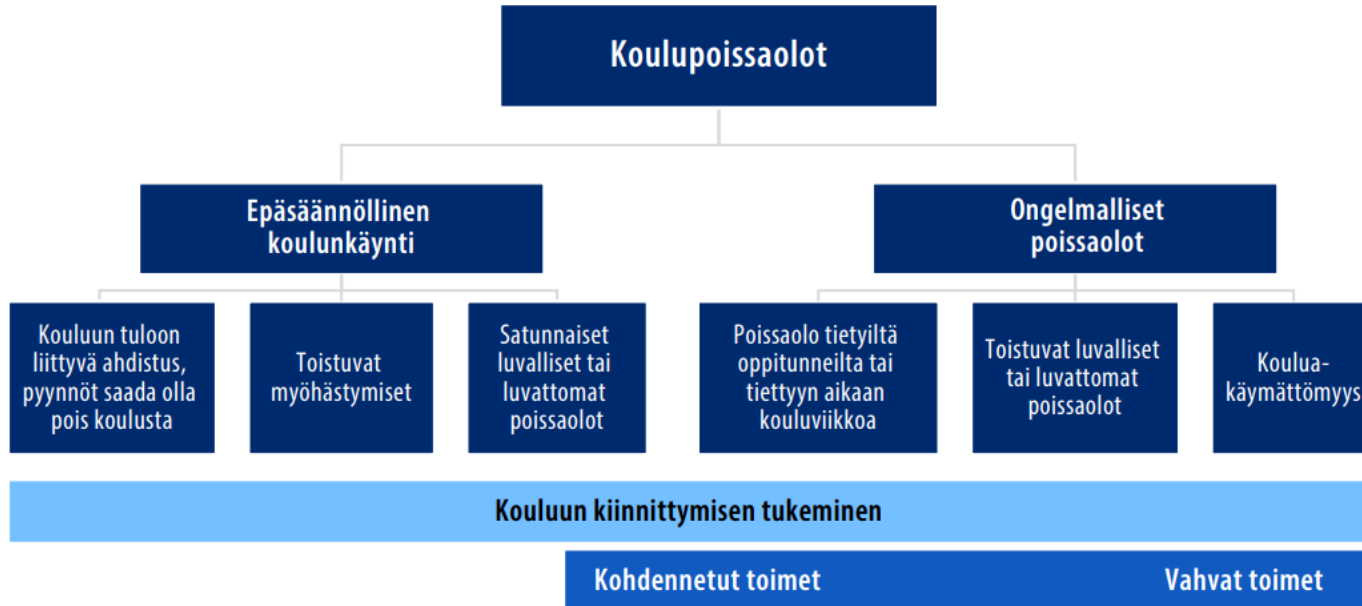
SKY - Sitouttava koulu yhteisö 2021 - 2023

Tavoitteena oli tukea oppilaiden kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa sekä vähentää poissaoloja.

Kehittää käytänteitä, jotka yhdenmukaistavat poissaolojen seuranta ja tilastointia

Jäsennys käsitteistä

POISSA

TUNTEJA
50,8M

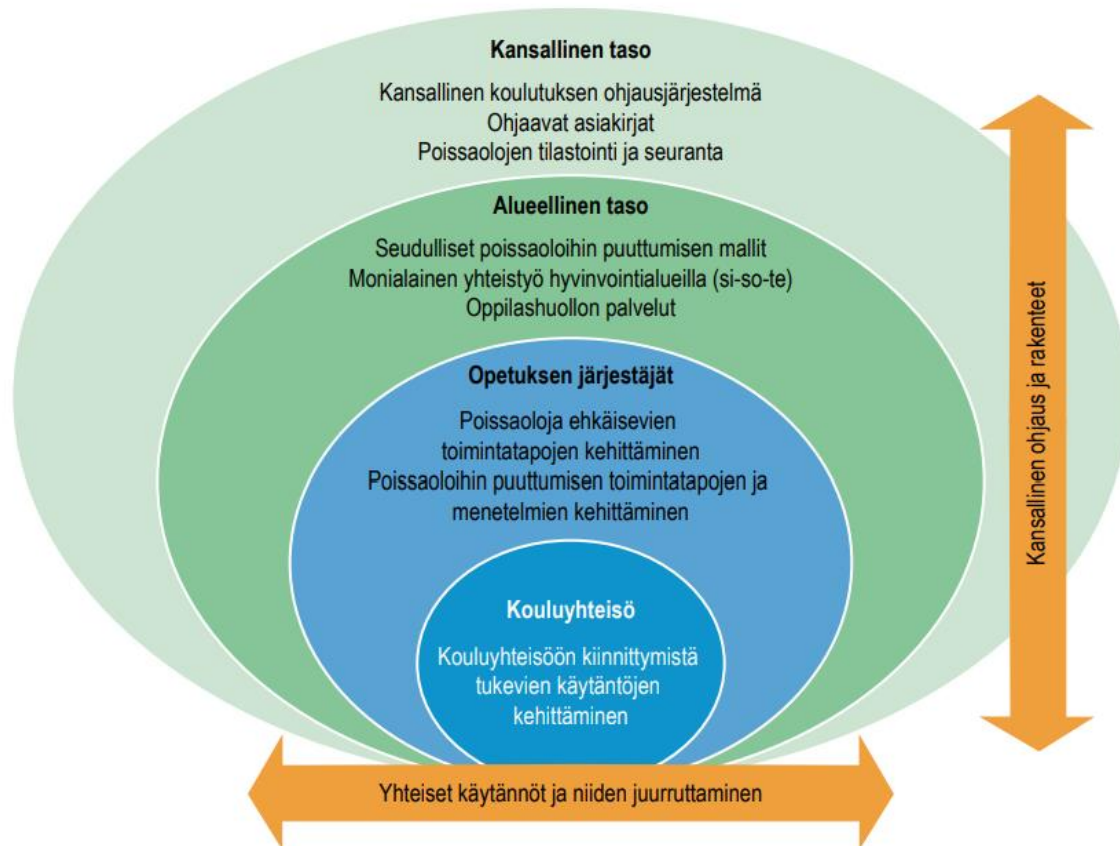
PÄIVIÄ
9,9 M

VUOSIA
52 600

Keskeiset havainnot Karvin arviointiaineistosta

<https://karvi.fi/publication/sitouttavan-kouluyhteisotyön-arviointi-arvioinnin-loppuraportti/>

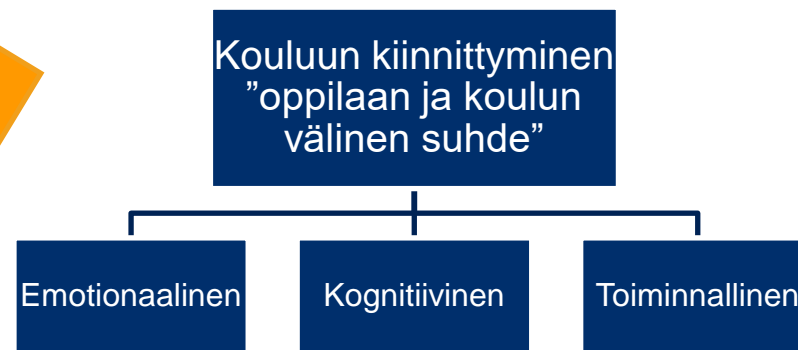
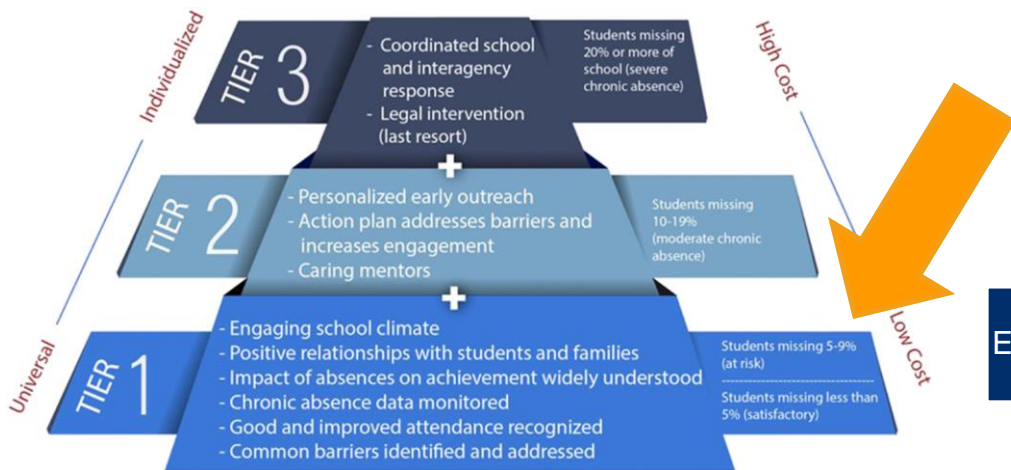
- Paikalliset toimintamallit olivat vaihtelevia ja puuttumisen kynnyksrajojen määrittelyssä on suurta vaihtelua
- Toimintamalleista puuttuu ennaltaehkäisevän työn kuvaus
- Juurruttaminen käyttöön on puutteellista
- Poissaolojen taustasyiden selvitystä ei tehdä yhdenmukaisesti ja kattavasti
- Kouluun kiinnittymistä tukevaa koulun toimintakulttuuria tulee vahvistaa
- Huoltajat tarvitsevat lisätietoa siitä, miten poissaolotilanteissa toimitaan

Systeminen lähestymistapa sitouttavassa koulu yhteisötyössä

https://karvi.fi/wp-content/uploads/2023/08/Karvi_2023.pdf

Teoreettinen tausta

A Change in the Frame: From Absenteeism to Attendance
Carolyn Gentle-Genitty, James Taylor, Corinne Renguette
Front. Educ., 21 January 2020
| <https://doi.org/10.3389/feduc.2019.00161>

Appleton et al. 2006; Fredricks et al. 2004

Piloteissa kokeiltiin ja kehitettiin

Erityisavustukset 12,4 milj.€

- Opetusvelvollisuuteen sitomattomat
- Oman ryhmän tunnit
- Koordinointi

24 pilottihanketta

- 126 hankkeissa mukana olevaa opetuksen järjestäjää

549 kehittäjäkoulu

- 268 alakoulu, 94 yläkoulu,
187 yhtenäiskoulu

Kehittämistyötä tekevät

- 30 hankekoordinaattoria
- 105 kouluvalmentajaa
- 154 kehittäjäopettajaa
- 10 muuta asiantuntijaa

117 000 oppilasta
kehittämistoiminnan piirissä

- 5-9 -luokkalaiset

HYKS:

Pilotteja koordinoivat opetuksen järjestäjät ovat:

ESPOO

HELSINKI

VANTAA

LAPPEENRANTA

Imatra

Lemi

Luumäki

Parikkala

Rautjärvi

Ruokolahti

Savitaipale

Taipalsaari

HYKS:

ESPOON KRISTILLINEN KOULU

Jyväskylän,
Keski-Uudenmaan,
Lahden,
Oulun,
Porin,

Tampereen ja
Rovaniemen kristilliset
koulut sekä
Suomen kristillinen
yhteiskoulu

LAHTI

Asikkala
Hartola
Heinola
Hollola

litti
Kärkölä
Orimattila
Padasjoki

Sysmä

LOHJA

Hanko
Karkkila
Raasepori
Inkoo

Siuntio
Vihti

MÄNTSÄLÄ

Järvenpää
Tuusula
Sipoo
Kauniainen
Kirkkonummi

Hyvinkää
Kerava
Nurmijärvi
Pornainen

KYS:

KUOPIO

Joensuu
Itä-Suomen
yliopiston
harjoittelukoulu

Mikkeli
Pieksämäki
Kontiolahti

POLVIJÄRVI

Outokumpu
Juuka
Heinävesi

SIILINJÄRVI

Iisalmi
Lapinlahti
Sonkajärvi

ÄÄNEKOSKI

Joutsa
Konnevesi
Laukaa
Multia

Petäjävesi
Saarijärvi
Toivakka
Jyväskylä

OYS:

KUUSAMO

Paltamo
Posio
Taivalkoski

Ristijärvi
Sotkamo
Hyrynsalmi

KÄRSÄMÄKI

Siikalatva
Pyhäntä
Pyhäjärvi

OULU

RAAHE

Liminka
Utajärvi
Muhos

ROVANIEMI

Lapin yliopiston harjoittelukoulu
Salla
Kittilä

TAYS:

ALAJÄRVI

Vimpeli
Lappajärvi
Evijärvi

KAUHAJOKI

Alavus
Ilmajoki
Lapua
Seinäjoki

LEMPÄÄLÄ

Kangasala	Tampere
Nokia	Vesilahti
Orivesi	Ylöjärvi
Pirkkala	

TYKS:

NAANTALI

Kaarina
Masku
Mynämäki

Nousiainen
Paimio

PEDERSÖRE

Pietarsaari
Kruunupyö
Luoto

Uusikaarlepyy
Kokkola

RAUMA

Kokemäki
Nakkila
Pori

TURKU

Lieto
Raisio
Turun yliopisto / Turun
normaalikoulu

1.8.2023 lähtien tuli voimaan perusopetuslain muutos. Sen mukaan opetuksen järjestäjien tulee **ennaltaehkäistä sekä suunnitelmallisesti seurata ja puuttua poissaoloihin**. Opetuksen järjestäjän tulee ilmoittaa luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

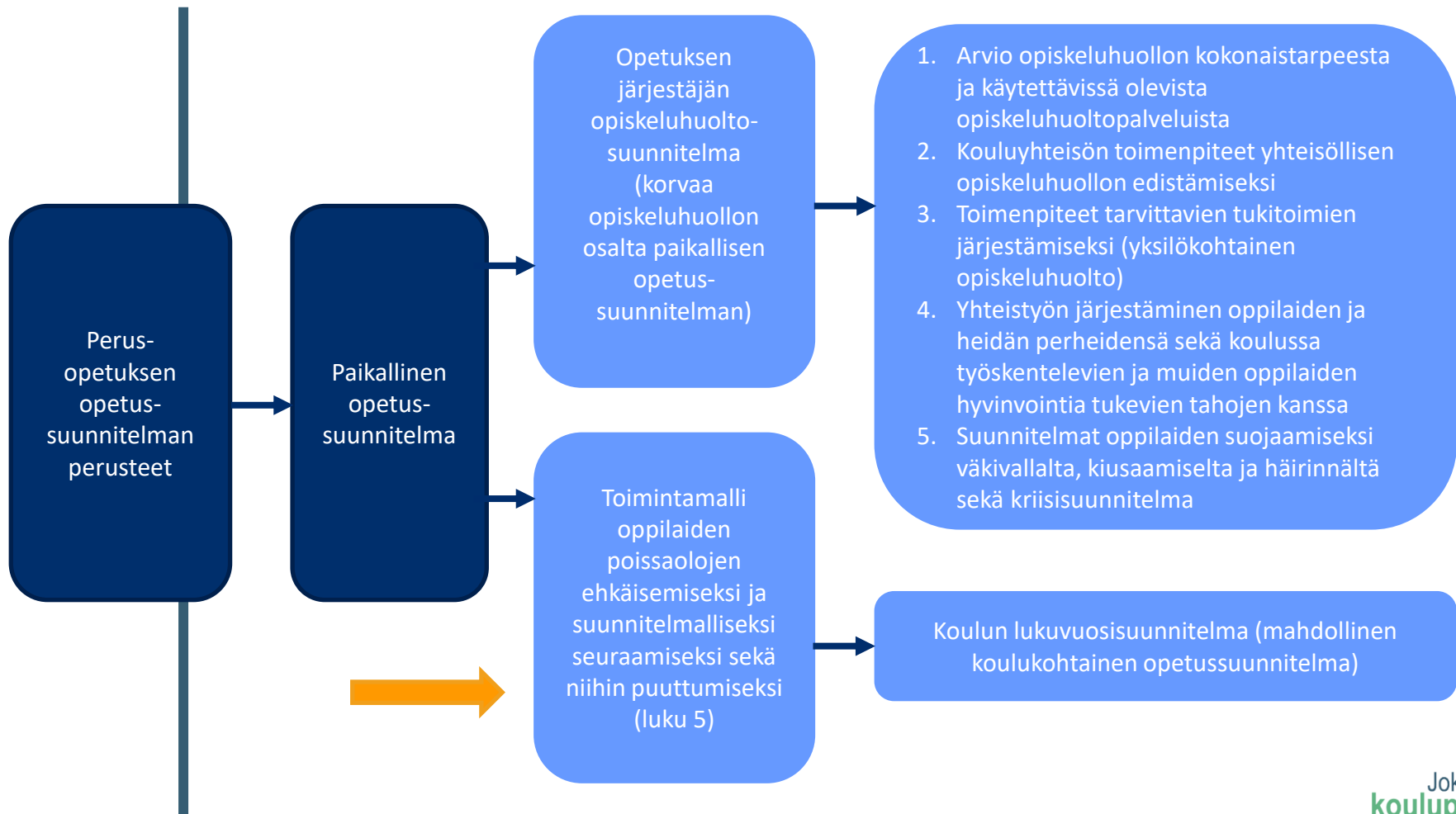
Kuntien valtion osuuksiin tulossa vuosittain 8 miljoonan euron lisäys.

Perusopetuksen opetussuunnitelman päivityksellä ohjataan opetuksen järjestäjiä tarkentamaan poissaoloihin puuttumisen toimintamallejaan kansallisesti yhdenmukaisemmiksi.

Määräys on voimassa 1.8.2023 lähtien

Koskee lukuja:

- 4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri
 - 4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet
- 5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen
 - 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä
 - 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat
- 8.1 Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

OPS-perusteiden keskeisiä näkökulmia

Kansalliset suuntaviivat toimintamalleille sekä seurantaan

Näkökulman muutos: puuttumisesta ehkäisemiseen

Painopisteen siirtäminen kiinnittymisen ja läsnäolon tukemiseen, varhaiseen puuttumiseen ja yhteistyöhön huoltajien kanssa

Eri toimijoiden roolien selkiyttäminen

Opetuksen järjestäjän paikallisen toimintamallin ja työn tukeminen

Toimenpiteet kirjattuina yhteen lukuun 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

1. Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen
2. Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen
3. Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Luku 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa **toimintamallin** oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi.

Toimintamallissa kuvataan opetuksen järjestäjän koulun ja oppilaita koskien

- miten koulu
- Mikäli paika
- ja vuorovaik
- miten poiss
- ehkäisemise
- miten poiss
- miten yhtei
- miten poiss
- suunnittelu
- osallisena
- miten yhtei
- puuttumises
- miten toim
- tehdään.

Toimintamallin laadinnassa merkityksellistä on yhteisen ymmärryksen luominen koulupoissaoloista ja niiden ehkäisystä ilmiönä, yhteisistä toimitavoista ja rooleista sopiminen ja tästä viestiminen myös oppilaiden huoltajille sekä oppilaille.

poissaoloja ennaltaehkäistään.

len aineiden oppimäärää tunne-

löt opetussuunnitelmassa.

ettävissä poissaolojen

uut

tavat sekä niiden

ja oppilaat ovat

ehkäisemisessä, niihin

järjestelmällisen palautteen pohjalta

Kansalliset suuntaviivat

Yhteisellä koulutiellä –käsikirja

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165025>

Normit

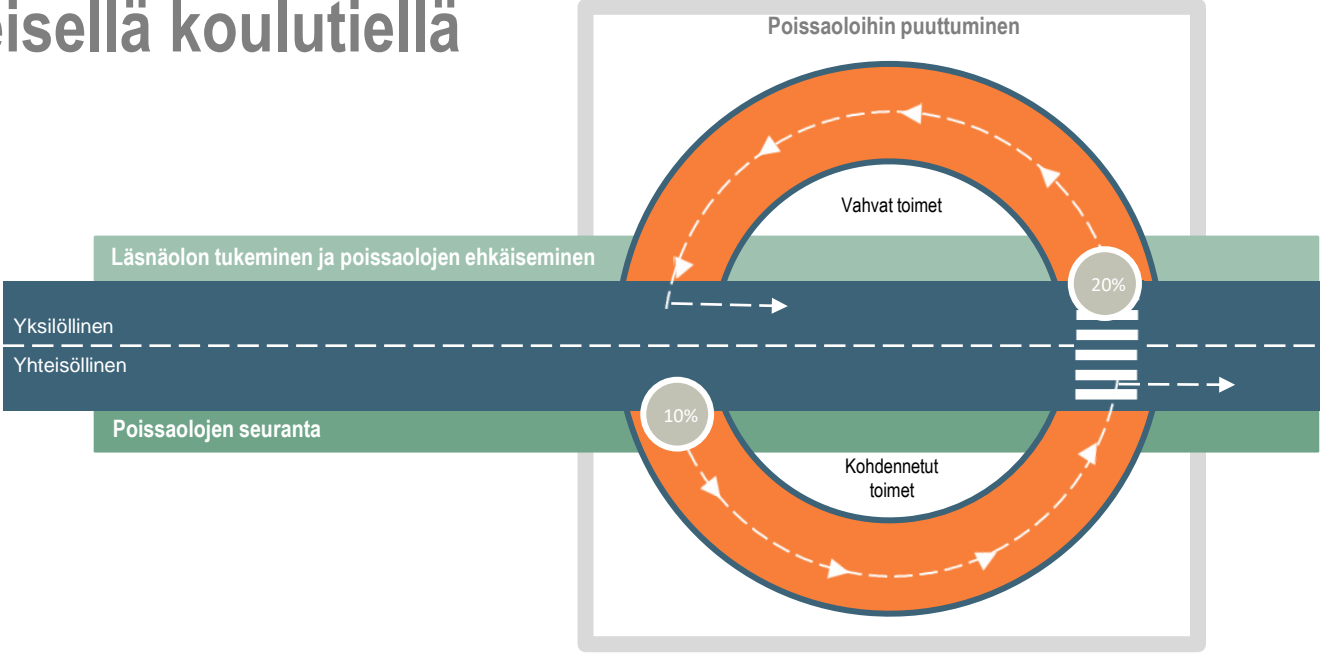

Yhteisellä koulutiellä

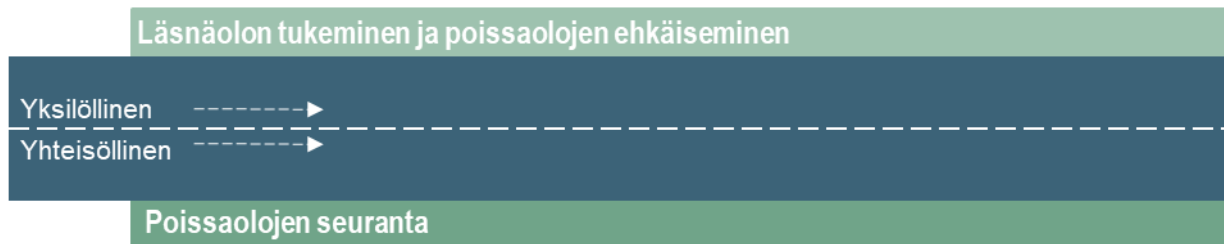
Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen

Phanna Sergejeff (toim.)

Yhteisellä koulutiellä

Painopiste poissaolojen ennaltaehkäisyssä

- Vahvistetaan läsnäoloa tukevaa koulun toimintakulttuuria, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Jatkuva ryhmäytyminen ja vertaissuhteiden vahvistaminen!
- Tuetaan ja arvostetaan hyviä oppilaiden ja opettajien välisiä suhteita.
- Vahvistetaan hyvää vuorovaikutusta ja yhteistyötä kodin kanssa.
- Vahvistetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja.
- Huomioidaan ja poistetaan yleisimmät osallistumisen esteet.
- Taataan turvallinen oppimisympäristö ja ehkäistään kiusaamista.
- Ymmärretään poissaolojen merkitys oppimisen ja hyvinvoinnin riskitekijänä.
- Seurataan poissaoloja suunnitelmallisesti yksilö- ja ryhmätasolla.

”Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seuranta ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokonaisuutta”.

Suunnitelmallinen seuranta vähentää poissaoloja

- ”Poissaoloihin tulee reagoida varhain poissaolon syystä riippumatta.
- Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian.
- Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisiin.
- Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja.
- Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla.”

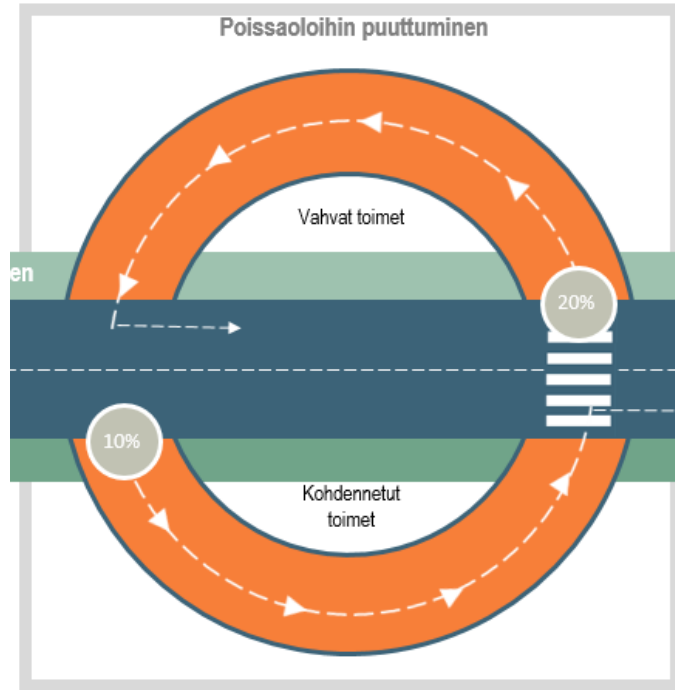

Lähde: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tekstikappale/429108>

Poissaolojen luokittelu, OKM:n suositus

Poissaololuokitus	Luokituksen selitys
Terveydellisiin syihin liittyvä poissaolo	Oppilas on fyysisesti poissa koulusta (sairaana, fyysiseen ja/tai psyykkiseen terveydenhoitoon liittyvä tapahtuma / vastaanottokäynti esim. hammaslääkäri, terapia tai leikkaus). Kirjauksen voi tehdä huoltaja tai opettaja huoltajan ilmoituksen perusteella.
Ennalta anottu vapaa	Huoltajan ennalta anoma vapaa, myös yksittäiset oppitunnit ja koulupäivät (lomamatka, harrastukseen liittyvä poissaolo, etävanhemmalla). Opettaja kirjaa poissaolon huoltajan ilmoittaman tiedon/anomuksen perusteella.
Muu selvitetty poissaolo	Käytetään vain niissä tapauksissa, kun poissaolo ei kuulu mihinkään muuhun kategoriaan (esim. POL36§, omaehtoinen karanteeni, odottamaton perhetilanne). Huoltajan tai opettajan kirjaus.
Luvaton poissaolo, selvitetty	Huoltajan tai opettajan selvittämä luvattomaksi luokiteltu poissaolo (pinnaus tai yli oppitunnin kestävä myöhästyminen).
Selvittämätön poissaolo	Koululla ei tietoa miksi lapsi on poissa. Poissaolo voidaan opettajan tai huoltajan toimesta selvittää ja merkinnän luokkaa muuttaa.
Muu koulutyö, läsnä	Lapsi on fyysisesti koulussa, mutta luvallisesti pois oppitunnilta (opiskeluhuollon palveluissa, oppilaskunnan tehtävissä, opolla tms.). EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI.
Opiskelu muualla	Oppilas on fyysisesti pois koulusta esim. sairaalakoulussa tai tekee sovitusti lyhennettyä koulupäivää tai -viikkoa (POL 18§). EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI.
Myöhästyminen	Alle oppitunnin mittainen myöhästyminen kirjataan tuntimerkintänä (minuuttimäärä). EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI.

Poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän toimintamallin mukaisesti

Yli 20%

Vahvat toimet

Vahvistetaan yksilökohtaista tukea ja hoitoa. Mahdollistetaan joustavat opetusjärjestelyt ja riittävä pedagoginen tuki.

Sovitaan kodin, koulun ja koulun ulkopuolisten toimijoiden koordinoidusta yhteistyöstä.

5 - 10%

Kohdennetut toimet

- yhteisöllisten toimien vahvistaminen
- pedagogisten tukitoimien tarkistaminen
- ohjaus opiskeluhoitopalveluihin
- monialaisen yhteistyön käynnistäminen

Selvitetään poissaolojen taustasyitä. Tarkastetaan oppimisen tuen taso ja toimenpiteet sekä yksilökohtaisen opiskeluhoillon tuki.

Poissaolojen taustasyiden selvittäminen

- ”Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisten kanssa... Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa kouluun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin.”
- Työkaluina keskustelut, haastattelut sekä puolistrukturoidut ja strukturoidut lomakkeet
- https://www.koulukunnossa.fi/wp-content/uploads/2023/09/KouluKunnossa_opas_kartoitukseen_9_2023.pdf
- <https://koulupoissaolo.fi/koulupoissolojen-kartoitukseen/>

Paljon poissaolevan oppilaan opetus

Opetukseen liittyvät järjestelyt ovat suunniteltuja ja dokumentoituja, vastuut ovat selkeät ja oppilaan osaamisen arvioinnista huolehditaan asianmukaisesti.

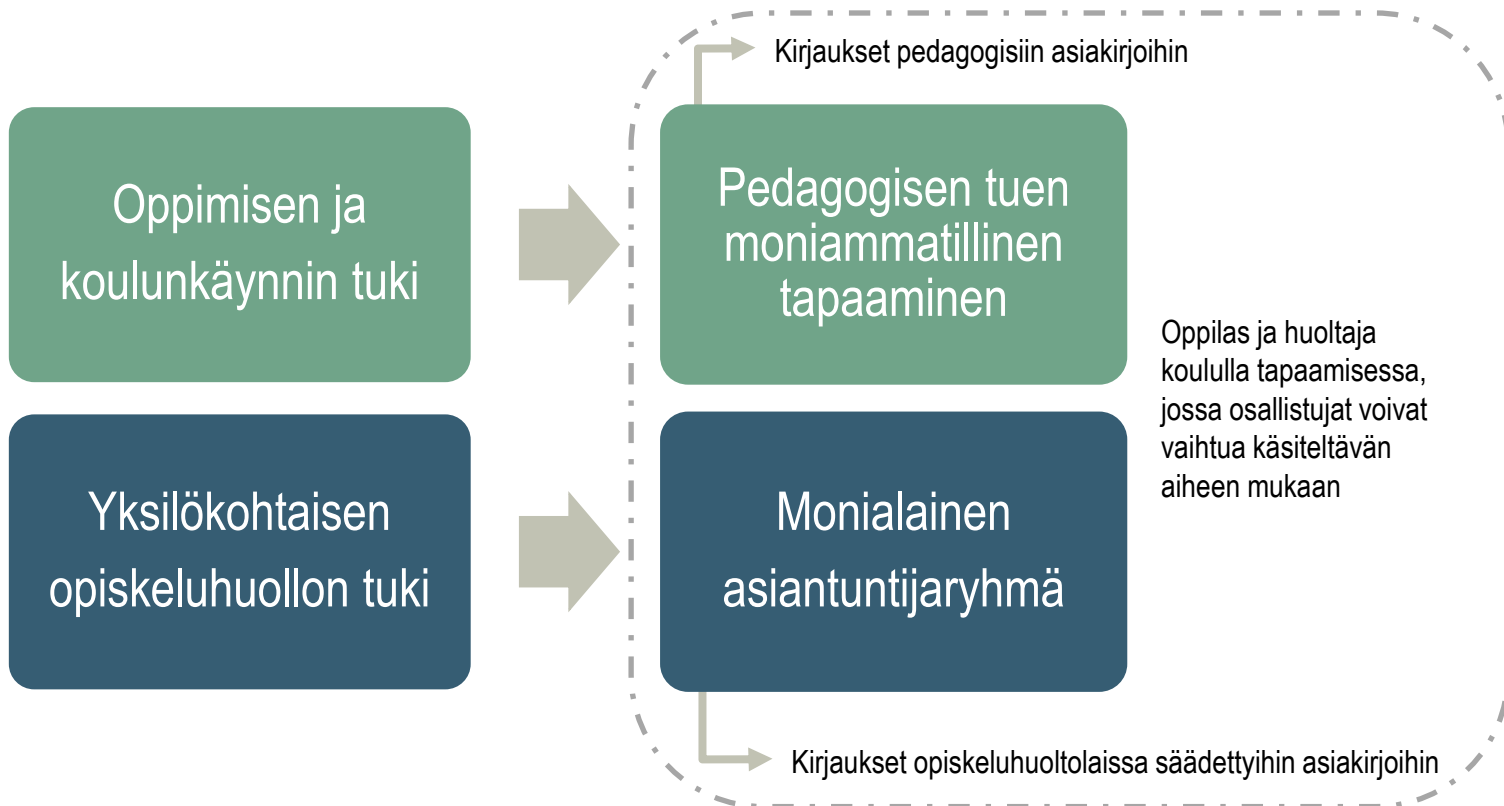
- opintojen sisältö ja tavoitteet: Mitä opiskellaan?
- opintojen toteuttaminen: Miten tehtävät suoritetaan? Miten opetus toteutetaan?
- opiskelun fyysinen sijainti: Milloin lähiopiskelua ja/tai etäopiskelua?
- opintojen arviointi: Millä kriteereillä? Mitä arviointitapoja? Muistetaan monipuolisten näyttöjen mahdollisuus ja jatkuvan näytön periaate.
- opintojen etenemisen seuranta: Kuka vastaa oppiainekohtaisesta sekä opintojen kokonaisvaltaisesta etenemisestä?

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä joustavien opetusjärjestelyiden hyödyntäminen

Ongelmallisissa poissaoloissa:

- ”Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia opiskeluhoollon tuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi.
- Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain.
- Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta.
- Opiskeluhoitopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.”

Lähde: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tekstikappale/429108>

Esimerkki oppilaan tuen suunnittelusta silloin, kun oppilaalla on samanaikaisesti tarve oppimisen ja koulunkäynnin sekä yksilökohtaisen opiskeluhuollon tuelle.

Jalkauttamisen tueksi:

Yhteisellä koulutiellä –käsikirja

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165025>

Karvin loppuraportti

<https://karvi.fi/publication/sitouttavan-kouluyhteisötyön-arviointi-arvioinnin-loppuraportti/>

Kouluvalmentajatyön käsikirja

<https://heyzine.com/flip-book/e9e95f9b6a.html>

Opetushallitus aloittaa täydennyskoulutukset ja toiminnan vakiinnuttamisen

<https://www.oph.fi/fi/tapahtumat/2023/kouluun-kiinnittyminen-ja-poissaoloihin-puuttuminen-skolengagemang-och-ingripande>

www.koulukunnossa.fi

www.koulukaikille.fi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

Johanna.sergejeff@valteri.fi
